

Høringsinstanser
(Jf vedlegg)

Deres
ref:
Vår ref: 04/36114
Dato: 20.10.2004
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Høring – Forslag til forskrift om drift av akvakulturanlegg

På vegne av Fiskeridepartementet sender Fiskeridirektoratet og Mattilsynet – Hovedkontoret forslag til en ny *forskrift om drift av akvakulturanlegg (driftsforskriften)* vedlagt merknader på høring.

Høringsinstansene bes uttale seg til Mattilsynet – Hovedkontoret, Postboks 383, 2381 Brumunddal innen **1. desember 2004**. Høringsuttalelser kan med fordel sendes elektronisk til: postmottak@mattilsynet.no

1. Bakgrunn

Rådsdirektiv 91/67, om *dyrehelsemessige vilkår for omsetning av akvakulturdyr og produkter*, ble gjennomført til norsk rett ved *forskrift 14. oktober 2003 nr. 1239 om dyrehelsemessige vilkår ved omsetning og innførsel av akvakulturdyr og akvakulturprodukter* (omsetningsforskriften).

Gjennomføringen av Rdir. 91/67 innebar store endringer i gjeldende fiskeregelverk. Det ble derfor foretatt en større gjennomgang av hele fiskehelseområdet, både materielt og retts teknisk, i Statens dyrehelsetilsyn – Sentralforvaltningen, nå Mattilsynet.

Mattilsynet besluttet at nye forskrifter skulle tilpasses en ny overordnet forskriftsstruktur på fiskehelseområdet. Forskriftene skulle samles under temaer som etablering av akvakulturanlegg, drift av akvakulturanlegg, herunder helsekontroll med akvakulturdyr, slaktning, omsetning av akvakulturdyr og akvakulturprodukter, avfallshåndtering mv.

Forskriftsstrukturen på fiskehelseområdet ville således følge prosessen fra *fjord til bord*. En struktur i tråd med tanken om en enhetlig matpolitikk som og ligger til grunn for matloven og opprettelsen av Mattilsynet.

Omsetningsforskriften ble fastsatt i 2003. Regelverksarbeidet i Mattilsynet ble videreført i 2004 med fastsettelse av *forskrift 16.1.2004 om godkjenning av etablering og registrering av pryddammer* (etableringsforskriften) og *forskrift 15.1.2004 om helsekontroll med akvakulturdyr* (helsekontrollforskriften). Omsetningsforskriften, etableringsforskriften og helsekontrollforskriften er hjemlet i matloven.

Fiskeridepartementet ba i brev av 25. juni 2001 Fiskeridirektoratet om å nedsette en arbeidsgruppe for utarbeidelse av forslag til nytt produksjons- og avgrensningssystem for matfiskoppdrett av laks, ørret og regnbueørret. Det ble nedsatt et bredt sammensatt utvalg bestående av representanter fra veterinær- og miljøvernmyndighetene, forskning, fiskerimyndighetene og oppdrettsnæringen. Utvalget leverte 15. august 2002 sitt forslag om ny avgrensning av matfiskoppdrett for artene laks, ørret og regnbueørret basert på konsesjon avgrenset av maksimal tillatt biomasse (MTB) til Fiskeridirektøren. I brev av 1. mars 2004 besluttet Fiskeridepartementet at MTB skulle legges til grunn for nytt produksjonsavgrensningssystem og ba Fiskeridirektoratet om å utforme forslag til nye bestemmelser som skal tre i kraft 1. januar 2005.

Høsten 2003 opprettet Kyst- og Havbruksavdelingen i Fiskeridirektoratet en egen forskriftsstrukturgruppe som hadde til mål å forenkle strukturen og språket i forskriftene hjemlet i oppdrettsloven og havbeiteloven. Gruppen gikk inn for å dele forskriftene etter akvakulturnæringens ulike faser: tildeling, drift og opphør, men da slik at tildelings- og opphørsbestemmelser blir samlet i samme forskrift. Noen av forskriftene passet ikke inn i denne strukturen, og ble besluttet holdt utenfor. Dette gjelder f.eks. gebyrforskriften og tvangsmiddelforskriften.

I forhold til tildelings- og opphørsfasen har Fiskeridirektoratet foreslått å slå sammen 12 tildelingsforskrifter hjemlet i oppdrettsloven, samt tildelingskapittelet i settefiskforskriften, til en tildelingsforskrift for laks, ørret og regnbueørret og en tildelingsforskrift for andre arter. Dette forslaget blir sendt på høring høsten 2004 og en tar sikte på ikrafttreden fra 1. januar 2005.

Bestemmelsene som gjelder dyrevern bygger på prinsipper i øvrig dyrevernregelverk og Europarådets generelle anbefalinger for hold av produksjonsdyr.¹ Europarådet holder på å ferdigstille anbefalinger for fisk som bygger på prinsippene i de øvrige anbefalingene. Forslagene bygger videre på de føringer som ligger i Stortingsmelding om dyrehold og dyrevelferd, St. meld. nr. 12 (2002-2003) og Stortingets behandling av denne. Det vises til dyrevelferdsmeldingen, side 159: *"Landbruksdepartementet mener det er viktig for Norge å holde en høy standard for fiskeoppdrettet framover ut fra hensynet til etikk og god dyrevelferd."*

Forslag til dyrevernbestemmelser er utarbeidet av en prosjektgruppe nedsatt av Mattilsynets Hovedkontor høsten 2003. Deltagerne kom fra ulike nivåer i Mattilsynet, med prosjektleder fra lokalkontoret i Midt - Troms. Prosjektgruppen har fått innspill fra en referansegruppe med representanter fra Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Brønnbåteiernes forening, Fiskeridirektoratet, NOAH (som representant for flere dyrevernorganisasjoner), Havforskningsinstituttet, Akvaveterinærenes forening og Fiskehelseforeningen (de to sistnevnte hadde fellesrepresentant). Prosjektgruppen har innhentet to utredninger som faglig støtte for følgende tema: vannkvalitet og fiskevelferd – utarbeidet av KPMG og NIVA, og fisketetthet og fiskevelferd – utarbeidet av Veterinærinstituttet.

2. Om forslag til ny driftsforskrift

2.1 Innledning

I 2003 ble det startet et samarbeid mellom Mattilsynet og Fiskeridirektoratet med sikte på å utarbeide en ny forskrift om drift av akvakulturvirksomhet (driftsforskriften). Driftsforskriften omfatter både landbaserte og sjøbaserte lokaliteter for produksjon av alle arter akvakulturdyr, som er anadrome, ferskvanns eller marine arter av fisk og bløtdyr, pigghuder og krepsdyr.

¹ Europarådet har i dag 44 medlemsland. Europarådet har utarbeidet fem konvensjoner om beskyttelse av dyr, herunder konvensjon om beskyttelse av dyr som holdes for landbruksformål. Under Produksjonsdyrkonvensjonen er det nedsatt en permanent komité (Standing Committee) som har i oppdrag å utarbeide anbefalinger om hold av produksjonsdyr.

Fastssettelse av driftsforskriften vil medføre opphevelse av:

- *Forskrift 18. desember 1998 om etablering, drift og sykdomsforebyggende tiltak ved oppdrettsanlegg* (drifts – og sykdomsforskriften),
- *Forskrift 20. desember 2000 om tildeling, etablering, drift og sykdomsforebyggende tiltak ved oppdrettsanlegg* (settefiskforskriften)
- *Forskrift 15. januar 2004 om helsekontroll med akvakulturdyr* (helsekontrollforskriften).
- Bestemmelser om drift i *forskrift 4. juni 1991 om forebygging, begrensning og utrydding av sykdommer hos akvatiske organismer* (sykdomsforskriften)

Settefiskforskriften og drifts – og sykdomsforskriften er hjemlet i matloven og oppdrettsloven, som forvaltes henholdsvis av Mattilsyn og Fiskeridirektoratet. Settefiskforskriften er i tillegg hjemlet i dyrevernloven som forvaltes av Mattilsynet. Forslaget til ny driftsforskrift er derfor utarbeidet i et samarbeid mellom Fiskeridirektoratet og Mattilsynet.

2.2 Forenkling og materielle endringer

2.2.1. Generelt

Forenklingen består for det første i at de fleste bestemmelser om drift av akvakulturvirksomhet som er hjemlet i matloven, dyrevernloven og oppdrettsloven er regulert i en forskrift. Siden brukere kan finne de fleste bestemmelser om drift av akvakulturvirksomhet i en forskrift, vil dette lette tilgjengeligheten til regelverket.

Som nevnt innebærer forslaget til ny driftsforskrift at fire forskrifter og bestemmelser i sykdomsforskriften, som regulerer drift er opphevet. Selv om bestemmelsene er foreslått videreført og 15 nye bestemmelser om fiskevelferd er tatt inn, er **antallet paragrafer redusert fra 92 til 61**. Reduksjonen skyldes i hovedsak at drifts – og sykdomsforskriften, settefiskforskriften og sykdomsforskriften inneholder mange like, og således overlappende bestemmelser. I tillegg er noen bestemmelser foreslått opphevet og en del bestemmelser er foreslått slått sammen.

Når det gjelder bestemmelser i drifts- og sykdomsforskriften, sykdomsforskriften og settefiskforskriften var det videre nødvendig med en språklig klargjøring av bestemmelsene. Vi har bl.a. samordnet begrepsbruken for bestemmelser hjemlet i henholdsvis matloven og oppdrettsloven. Bestemmelser som reelt sett er bestemmelser om tildeling og opphør foreslås flyttet til to nye tildelingsforskrifter hjemlet i oppdrettsloven. Disse bestemmelsene er drifts- og sykdomsforskriften § 29 og settefiskforskriften § 32 om tilbaketreking av tillatelse og drifts- og sykdomsforskriften § 26 og settefiskforskriften § 30 om endring av eierforhold. I tillegg er kapittel II i settefiskforskriften som omhandler tildeling foreslått flyttet til tildelingsforskriftene hjemlet i oppdrettsloven.

Vi har også foreslått endringer som bedre vil sikre at det er overensstemmelse mellom overskrift på bestemmelsen og selve bestemmelsen.

Enkelte bestemmelser har vi endret fra detaljerte bestemmelser til bestemmelser som angir funksjon, se for eksempel hygienebestemmelsen, se nærmere om dette under punkt 3.

I gjeldende drifts- og sykdomsforskrift og settefiskforskrift kan det også være uklart hva som er det egentlige formål med en del av bestemmelsene. I forslaget til driftsforskrifter er det foretatt en gjennomgang av alle bestemmelsene med forslag til hvilke formål de ivaretar og hvor de er hjemlet, henholdsvis matloven, dyrevernloven og oppdrettsloven.

Forvaltningsansvaret etter forskriften er også lagt til Mattilsynet for bestemmelser hjemlet i matloven og dyrevernloven og til Fiskeridirektoratet for bestemmelser hjemlet i oppdrettsloven, se driftsforskriften § 57, som er en videreføring av dagens ordning.

2.2.2. Om bestemmelser hjemlet i oppdrettsloven

Når det gjelder forskrifter hjemlet i oppdrettsloven innebærer forslaget en forenkling av regelverk, bl.a. oppheves uaktuelle bestemmelser. På bakgrunn av at det er fastsatt en egen *forskrift om krav til ny teknisk standard for anlegg som nyttes i oppdrettsvirksomhet*, foreslås dagens § 5 om krav

om typegodkjenning m.v. i drifts- og sykdomsforskriften opphevet. Ettersom behovet for en egen regel om fôrspill i dag er begrenset, foreslås også drifts- og sykdomsforskriften § 21 opphevet. Driften skal uansett være teknisk, biologisk og miljømessig forsvarlig, jf. forskriftsutkastet § 5 om generelle krav til forsvarlig drift. På denne bakgrunn er også drifts- og sykdomsforskriften § 23 om kontroll av anleggets miljømessige innvirkning på lokaliteten foreslått fjernet, da dette også antas å være dekket av forskriftsutkastets § 5.

Den generelle opplysningspliktbestemmelsen om faktisk etablering m.v. i drifts- og sykdomsforskriften § 7 og settefiskforskriften § 8 er foreslått erstattet av en rapporteringsbestemmelse for matfisk og stamfisk av laks, ørret og regnbueørret og meldingsbestemmelser for matfisk og stamfisk av andre arter, samt for settefisk og kultiveringsfisk og bløtdyr, krepsdyr og pigghuder.

Videre er produksjonstaket på 2,5 million sjødyktig settefisk pr. konsesjon foreslått fjernet, samtidig som det foreslås å innføre en avgrensning på 2,5 millioner settefisk pr. smittemessige enhet, jf. forslaget § 45 og merknadene til denne. I tillegg er det en forutsetning for forslaget at merknadene til § 21 om vannkvalitet gjøres mer detaljerte enn tidligere, bl. a. at relevante måleparametre og verdier for landbaserte settefiskanlegg med laksefisk oppgis.

I tillegg er bl.a. regleverket for rømming av fisk foreslått endret, herunder forslag om en generell aktsomhetsregel og at overvåkningsfiske erstattes med en ordning med gjennomføring av risikovurdering med sikte på å minimalisere risikoen for rømming, jf. utkastet §§ 32, 33 og 34. Bestemmelsen om driftsplan er også noe endret og slått sammen med bestemmelsen sykdomsforebyggende brakklegging, jf. forslaget § 36. Formuleringer om at virksomheten skal etableres og drives i henhold til tillatelsen og gjeldende regelverk, jf. drifts- og sykdomsforskriften § 3 og settefiskforskriften § 7, er fjernet da dette er selvsagt og ikke nødvendig å si uttrykkelig i forskriften. Nærmere begrunnelse for forslagene fremgår av merknadene.

Det presiseres at kultiveringsfisk faller utenfor oppdrettslovens virkeområde. Dette innebærer at det er kun de bestemmelsene som er hjemlet i matloven eller dyrevernloven som gjelder for kultiveringsfisk.

2.2.3 Ny avgrensingsform basert på biomasse – MTB

Som følge av innføring av ny avgrensingsform i matfiskoppdrett basert på biomasse, MTB, foreslås nye bestemmelser og materielle endringer av eksisterende bestemmelser hjemlet i oppdrettsloven. Dette gjelder utkastets § 40 om biomasse, som er begrunnet i kontrollhensyn, § 30 om miljøovervåking, § 31 om tiltak ved uakseptabel miljøtilstand, § 37 om journalføring og § 38 om rapportering og melding. Det foreslås at disse reglene vedtas for all matfiskoppdrett, og ikke avgrenses til artene laks, ørret og regnbueørret.

Plikten til månedlig rapportering gjelder imidlertid inntil videre kun for laks, ørret og regnbueørret. Videre er det foreslått krav om å rapportere fra akvakulturanlegg hvor det ikke befinner seg fisk, såkalt null-rapportering. Begrunnelsen for dette er kontrollhensyn. For det første vil det gi forvaltningen anledning til å kontrollere at den forpliktende driftsplanen blir fulgt. Videre vil det gi en effektivt og hensiktsmessig kontrollmulighet av passivetsreglene i tildelingsforskriftene. For det tredje innebærer det en logisk svikt at det ikke skal rapporteres fra lokaliteter hvor det ikke befinner seg fisk.

2.2.4 Om fiskehelsebestemmelser hjemlet i matloven

På fiskehelse er i hovedsak ny driftsforskrift en forenkling av gjeldende regelverk for drift av akvakulturvirksomhet. De materielle bestemmelser i gjeldende regelverk er i hovedsak videreført.

Siden settefiskforskriften ikke gjelder for marin fisk og for kultiveringsfisk, er drift av settefiskproduksjon for marine arter og kultiveringsfisk kun regulert av drifts – og sykdomsforskriften og sykdomsforskriften. I forbindelse med etablering av settefiskproduksjon av marin fisk og kultiveringsfisk har søker ofte fått tillatelse til etablering, utvidelse og flytting på vilkår av at de følger bestemmelser i settefiskforskriften. Dette gjelder for eksempel bestemmelsene om inntaksvann og avløp. Det har imidlertid ikke vært noen konsekvent praksis. Videre har heller ikke

drifts- og sykdomsforskriften og sykdomsforskriften vært håndhevet like strengt for marin fisk som for anadrom og ferskvanns fisk.

I forslag til driftsforskrift følger det klarere av ordlyden at anlegg for anadrom, ferskvanns og marin fisk er underlagt de samme krav til drift. Forslaget om like bestemmelser er begrunnet i erfaring fra tilsynsarbeid og faglige råd fra Veterinærinstituttet, samtidig som det vil innebære en forenkling å ha like regler for alle typer settefisk der det er faglig forsvarlig.

2.2.5 Om dyrevernbestemmelser fisk hjemlet i dyrevernloven

22 paragrafer, hvorav 15 paragrafer er helt nye, er foreslått helt eller delvis med hjemmel i dyrevernloven og skal bidra til å ivareta fiskevelferd. Mattilsynet har det utøvende forvaltningsansvaret for bestemmelsene hjemlet i dyrevernloven. Tidligere har man hatt en generell velferdsbestemmelse om levestandard i settefiskforskriften. Det er vedtatt eller under utarbeidelse forskrifter om dyrevelferd for tilnærmet alt hold av produksjonsdyr i Norge.

Det gis noen føringer i merknadene til bestemmelsene om vannkvalitet i landanlegg. Mattilsynet tar sikte på å gi nærmere retningslinjer om forsvarlig vannkvalitet på grunnlag av utredning om vannkvalitet utarbeidet av KPMG og NIVA.

2.3 Nærmere om driftsforskriftens oppbygging

Kapittel 1, inneholder bestemmelser om formål, virkeområde og definisjoner.

Virkeområdet er regulert i § 2 og § 3. Forskriftens § 2 angir *hvor* forskriften gjelder (geografisk virkeområde), og *hvem* forskriften retter seg mot (rettsobjektet). Forskriftens § 3 angir *hva* som er regulert i forskriften (sakelig virkeområdet).

Driftsforskriften omfatter både landbaserte og sjøbaserte installasjoner for produksjon av alle arter akvakulturdyr. Forskriften er derfor blitt forholdsvis omfattende. For å lette tilgjengeligheten for brukerne og for at det ikke skal være tvil om hvilke bestemmelser som gjelder, gir også § 3 en oversikt over hvor bestemmelsene er plassert i forskriften.

I kapittel II er det plassert bestemmelser som gjelder generelt for landbaserte og sjøbaserte installasjoner og ved produksjon av alle arter akvakulturdyr. Fordelen ved å samle disse bestemmelsene i kapittel II er at en slipper å gjenta de både under kapittel III og VI. En slik gjentakelse ville ha økt omfanget av antall bestemmelser i forskriften.

I kapittel III er det plassert bestemmelser som gjelder for produksjon av all fisk, dvs. både marin, ferskvanns og anadrom og stamfisk, matfisk, og settefisk. Virksomheter som omfattes av disse bestemmelser er også forpliktet til å følge bestemmelsene i kapittel II. Begrunnelsen er også her at en slipper å gjenta bestemmelsene i senere kapitler.

I kapittel IV er det plassert bestemmelser som gjelder særskilt for de som produserer stamfisk og matfisk, både marin, ferskvanns og anadrom fisk. I tillegg til kapittel IV vil disse anlegg være forpliktet til å følge bestemmelse i kapittel II og III.

I kapittel V er det plassert bestemmelser som gjelder særskilt for de som produserer settefisk og kultiveringsfisk, både marin, ferskvanns og anadrome fisk. I tillegg til kapittel V vil disse innehaverne av denne type tillatelser være forpliktet til å følge bestemmelse i kapittel II og III.

I kapittel VI er det plassert bestemmelser som gjelder særskilt for de som produserer bløtdyr, krepsdyr og pigghuder. I tillegg til kapittel VI vil disse anlegg være forpliktet til å følge bestemmelse i kapittel II og III.

Kapittel VII inneholder administrative bestemmelser, tiltak og straff.

Forskriftens § 57 gir Fiskeridirektoratet og Mattilsynet hjemmel til å føre tilsyn etter forskriften og fatte nødvendige vedtak. Fiskeridirektoratet fører tilsyn og fatter vedtak etter bestemmelser hjemlet i oppdrettsloven, mens Mattilsynet fører tilsyn og fatter vedtak fra bestemmelser hjemlet i matloven og dyrevernloven.

Forskriftens § 58 gir hjemmel for å dispensere fra bestemmelsene i driftsforskriften. Bestemmelsen fordeler også myndigheten til å gi dispensasjon mellom Mattilsynet og Fiskeridirektoratet. Fiskeridirektoratet kan dispensere fra bestemmelser hjemlet i oppdretsloven, mens Mattilsynet dispenserer fra bestemmelser hjemlet i matloven og dyrevernloven.

Forskriftens § 60 om straff viser til at brudd på forskriften kan straffes med hjemmel i matloven, oppdretsloven og dyrevernloven.

3. Forholdet mellom innføring av internkontroll og driftsforskriften

Forskrift 19. mars 2004 nr. 537 om internkontroll for å oppfylle akvakulturlovgivningen (IK-Akvakultur) trer i kraft 1. januar 2005, jf. § 9.

Forslag til driftsforskrift har konkrete og relativt detaljerte bestemmelser om driftsplan, journalføring, rapportering, beredskapsplan og melding. Dette er bestemmelser som noen vil hevde ikke er nødvendige når IK-Akvakultur trer i kraft.

Bakgrunnen for bestemmelsene om journalføring, rapportering og melding er viktigheten av formålene med de bestemmelsene disse opplysningene blir brukt til å kontrollere. Bestemmelsene er derfor så viktige at vi mener det her er nødvendig å stille detaljerte krav.

Beredskapsplaner har til hensikt å hindre og eventuelt håndtere krisesituasjoner. I og med at risikoen er høy i denne type situasjoner, er det satt noen detaljkrav om innholdet i beredskapsplan.

Driftsplaner har ikke bare en kontrollfunksjon, men er også et verktøy i seg selv for myndighetene for å forebygge sykdom og å oppnå effektiv arealutnyttelse i et område gjennom at driftsplaner skal godkjennes. For at dette verktøyet skal fungere hensiktsmessig, må det inneholde detaljerte krav.

Siden IK – Akvakultur er en ny forskrift vil det antagelig ta noe tid før alle virksomheter har etablert et velfungerende internkontroll system. For at virksomhetene i minst mulig grad skal måtte etablere flere ulike systemer, vil derfor Mattilsynet og Fiskeridirektoratet ved håndhevingen av internkontrollforskriften betrakte driftsplaner, beredskapsplaner og journalføring mv. som deler av virksomhetens internkontrollsystem.

4. Forslag til endringer av andre forskrifter hjemlet i matloven

Forslag til ny driftsforskrift medfører behov for endringer i andre forskrifter. Med hensyn til forslag til endringer av forskrifter hjemlet i matloven vises til vedlagt forslag til merknader og forskrift om endring av:

Forskrift 16. januar 2004 nr. 279 om godkjenning av etablering og utvidelse av akvakulturanlegg og registrering av pryddammer (etableringsforskriften)

Forskrift 28. august 2003 nr. 1110 om tildeling og drift ved havbeiteverksemd (havbeiteforskrifta)

Forskrift 1. februar 2000 nr. 70 om bekjempelse av lakselus (lakselusforskriften)

Med hensyn til forslag til nye tildelingsforskrifter, som kun hjemles i oppdretsloven, vil dette bli sendt på en egen høring i løpet av høsten 2004, jf omtalen av dette under punkt 1 og 2.2.2.

5. Administrative og økonomiske konsekvenser

5.1 Endringer hjemlet i oppdretsloven

Mange av kravene i drifts- og sykdomsforskriften og settefiskforskriften som er hjemlet i oppdretsloven, er foreslått videreført i dette forslaget. Noen krav er imidlertid nye og andre er blitt foreslått fjernet.

Når det gjelder nye krav som kan få økonomiske konsekvenser for næringen, nevnes for det første innføringen av et spesielt kompetansekrav for å motvirke rømming, jf. forslagets § 6 siste ledd. Det fremgår av merknadene at den enkelte virksomhet anbefales å utarbeide sitt eget opplæringsprogram for å dokumentere at kravet ivaretas. Det antas at dette vil medføre

konsekvenser for næringen både i form av tid og utgifter. Bekjempelse av rømming er imidlertid viktig sett fra både næringens og det offentliges side. Forslaget vil kunne innebære at rømmingstallene blir redusert, noe som igjen vil gi en økonomisk fordel for næringen.

Videre er kravet til beredskapsplan utvidet, jf. forslaget § 7. Tidligere var dette begrenset til rømming, men nå er det også innført krav for hindre og eventuelt håndtere dødelighet ved skadelige alge- og manet forekomster, vanntemperatur og akutt forurensing. Dette antas å medføre økt arbeidsbyrde for næringen, men en god beredskapsplan vil kunne være en medvirkende faktor til å begrense det økonomiske tapet for oppdretter når denne type situasjoner oppstår.

Kravet til opprydding i forslaget til § 15 er utvidet fra en oppryddingsplikt i opphørsfasen til også å gjelde en plikt til å holde det ryddig på lokaliteten i driftsfasen. Det antas ikke at denne utvidelsen av plikten for de fleste oppdrettere vil innbære store konsekvenser. Gode rutiner for dette i forbindelse med driften antas å ligge innenfor det som er vanlig, men hensikten med bestemmelsen er å fange opp det mindretallet som ikke har slike rutiner.

Forslaget til innføring av MOM-bestemmelser, jf. §§ 30 og 31, vil medføre økte utgifter for næringen. Forslaget innebærer bl.a. kjøp av eksterne tjenester, B-undersøkelser fra kompetent organ og C-undersøkelser fra akkreditert laboratorium eller akkreditert inspeksjonsorgan. I tillegg innføres en plikt for konsesjonsinnehaver til rapportere til Fiskeridirektoratets regionkontor på fastsatt skjema etter endt B-undersøkelse. Det antas at god miljøtilstand på lokaliteten er et så viktig hensyn for samfunnet at det legitimerer disse utgiftene, samtidig vil en god miljøtilstand medvirke til økt produksjon.

Forslaget til bestemmelse om driftsplan, jf. forslaget til § 36, innebærer en del endringer. For det første er fristen for innsendelse av driftsplaner endret, slik at næringen må endre sine rutiner på dette. Dette antas ikke å medføre vesentlige økonomiske konsekvenser for næringen. Videre er planen foreslått utvidet fra to år til tre år. Det bes i forbindelse med høringen næringens kommentarer til om dette vil representere en vesentlig økt belastning.

I enkelte av Fiskeridirektoratets regioner vil oppdrettsforetak som har drevet med matfiskoppdrett av andre fiskearter enn laks, ørret og regnbueørret, få en plikt til å sende inn driftsplaner som ikke har vært praktisert slik tidligere selv om kravet til driftsplan også i dag har omfattet andre arter. For disse næringsutøverne vil forslaget medføre konsekvenser både i forhold til tid og penger. På annen side vil myndighetene med dette forslaget søke å få en lik praksis for hele landet. Innehaver av tillatelser til å drive med bløtdyr (herunder skjell), krepsdyr og pigghuder som tidligere i enkelte regioner har sendt inn driftsplan vil etter forslaget slippe dette i fremtiden. Dette antas å medføre en besparelse for disse.

Forslaget til nytt femte ledd i § 36 innebærer at det enkelte oppdrettsforetak kan oppleve innskrenkninger i adgangen til å drive på en lokalitet og at det således kan få økonomiske konsekvenser for foretaket. Adgangen for myndighetene til å benytte seg av muligheten til å innskrenke for den enkelte, må imidlertid gi næringen som sådan i det aktuelle området en økt verdiskapning.

Når det gjelder administrative konsekvenser for det offentlige i forhold til hvordan saksbehandlingen av driftsplanene vil enkelte regionkontorer som tidligere kun har godkjent driftsplaner for laks, ørret og regnbueørret få mer omfattende arbeidsoppgaver. Videre vil mer av arbeidsbyrden bli løftet over på Mattilsynet da de nå må fatte vedtak der hensynet til fiskehelse tilsier at driftsplanen ikke bør godkjennes.

Når det gjelder journalføringsplikten er den omfattende etter det nåværende regelverket. Forslaget innebærer en fortsatt omfattende plikt, særlig for matfisk og stamfisk. I tillegg er det foreslått noen innholdsmessige endringer på grunn av endring av de materielle reglene som opplysningene i journalen skal benyttes til å kontrollere, bl a på grunn av ny produksjonsregulering. Disse innholdsmessige endringene innebærer at oppdrettsnæringen i noe grad må endre journalføringssystemene sine. Omleggingen antas å koste noe, men ikke representere en vesentlig utgift.

På den annen side er oppbevaringsplikten for journalen foreslått redusert fra fem til tre år og forslaget er begrunnet i hensynet til å redusere byrdene for oppdretterne. Det videre foreslått forenklinger som innebærer at en del opplysninger ikke lenger trengs føres på tre nivåer (konesjon, lokalitet og produksjonsenhet), men kun på et nivå (enten lokalitet eller produksjonsenhet). Dette vil også redusere byrdene for næringen.

Videre er det foreslått en rapporteringsplikt for oppdrettere av matfisk og stamfisk, men er som i dag begrenset til en plikt for oppdrettere av matfisk og stamfisk av laks, ørret og regnbueørret.

Videre er også innholdet i rapporteringsplikten foreslått noe endret fra det som blir rapportert i dag. Dette har sammenheng med omleggingen til ny produksjonsregulering og arbeidet med Havbruksdata. 2. Omleggingen antas å koste noe for næringen, men ikke vesentlig. Det vises til at næringen antas å kunne bruke de journalførte opplysningene, som vanligvis gjøres elektronisk. I arbeidet med ny driftsforskrift har det vært viktig å få en klar korrespondanse mellom opplysninger som skal journalføres og opplysninger som skal rapporteres, noe som vil bidra til mindre kostnader for oppdretterne fordi arbeidet da vanligvis er gjort er i forbindelse med journalføringen. Det vil som i dag bli tilrettelagt for elektronisk innrapportering.

Nye regler for innrapportering antas videre å medføre administrative konsekvenser for forvaltningen.

Når det gjelder den foreslåtte biomasseregelen i § 40 på konsesjonsnivå, er det også i dag en biomasseregel på konsesjonsnivå, jf. drifts- og sykdomsforskriften § 18 annet ledd. Forslaget innebærer en videreføring av denne og vil således ikke medføre noen negative konsekvenser for næringen. Næringen vil imidlertid få et enklere system å forholde seg til fordi volumbegrensningen på konsesjonsnivå foreslås tatt bort, jf. egen høring på tildelingsforskriftene. I tillegg vil begrensningen om maksimalt tillatt biomasse på konsesjonsnivå være selvstendig uavhengig av førkvoteregulering eller ikke. I tillegg er det lagt opp til en forenkling for næringen gjennom at kontroll av maksimalt tillatt biomasse skal foregå på selskapsnivå.

For settefisk av laksefisk og annen ferskvannsfisk er produksjonsbegrensningen på inntil 2,5 million sjødyktig settefisk pr år foreslått fjernet. Dette vil gi næringen større rom for effektivisering og eget ansvar for markedstilpasning. Det vises til merknadene til forslagets § 45.

Når det gjelder produksjon av bløtdyr (herunder skjell), krepsdyr og pigghuder, er plikten til journalføring og melding i større grad tilpasset denne type virksomhet enn det situasjonen har vært med dagens drifts- og sykdomsforskrift, jf. §§ 7 og 9. Dette antas å være en forbedring for denne næringen.

Til slutt vises det til det arbeidet som er gjort med å oppheve uaktuelle bestemmelser og fjerne bestemmelser som fanges opp av andre, jf. punkt 2.2.2. Dette vil bidra til et enklere og mer oversiktlig regelverk, noe som vil virke positivt for både næringen og forvaltningen.

5.2 Endringer hjemlet i dyrevernavloven

Forskriftens bestemmelser om fiskevelferd konkretiserer i stor grad det som ligger i dyrevernavloven. Etterlevelse av dyrevernavloven og denne forskriften vil likevel kunne medføre økte økonomiske og/eller arbeidsmessige kostnader, for eksempel dersom kravet om nok vann fører til redusert produksjon i en del settefiskanlegg. I tillegg foreslås en del nye krav som vil medføre økonomiske og praktiske konsekvenser, samtidig som noen av tiltakene også vil kunne gi uttelling i form av bedre driftsresultater.

Paragraf 6 andre ledd følger av dyrevernavlovens generelle bestemmelser da kompetanse er en forutsetning for etterlevelse av loven. Tredje ledd om dokumentasjon av kompetanse vil imidlertid medføre en nokså vesentlig utgift for næringen, samtidig som dette er en nødvendig oppfølging av dyrevelferdsmeldingen. Kravet om gjentagelse av opplæringen må sees i lys av den kunnskapsutvikling man har på dette område når det gjelder fiskenes behov og teknologi.

Paragraf 7 om beredskapsplan er dels en konkretisering av dyrevernloven, og dels nye krav. De nye kravene antas å medføre økt arbeidsbyrde for næringen, men en god beredskapsplan vil også kunne medvirke til å begrense det økonomiske tapet for oppdretter når denne type situasjoner oppstår.

Paragraf 17 om utprøving og dokumentasjon og § 19 - 21 overvåking/måling av vannparametere vil kunne medføre økte kostnader. Samtidig vil disse tiltakene kunne lønne seg, for eksempel som følge av økt sannsynlighet for at det man tar i bruk er egnet for formålet og ved at man oppnår bedre tilvekst grunnet forsvarlig vannkvalitet.

Paragraf 22 – 27 antas i all hovedsak å innebære en konkretisering av dyrevernloven §§ 2 og 5 a, og samtidig medføre liten praktisk og økonomisk byrde for virksomheter som driver forsvarlig. Paragraf 23 første ledd inneholder imidlertid en rettslig standard som kan medføre økte kostnader etter hvert som man får ny kunnskap og i tråd med endringer i samfunnsoppfatningen. Paragraf 25 siste ledd har økonomiske og/eller praktiske følger for virksomheter som bruker en løftehøyde over 5 meter.

Det bes spesielt om kommentarer fra høringsinstansene hva gjelder konsekvenser av forslag til § 28 om kjemiske substanser og hormoner.

Paragraf 29 om avliving er en konkretisering av dyrevernloven § 9 når det gjelder utførelsen. Bestemmelsen om tillatelse til avliving av store mengder fisk ved flytende installasjoner kan medføre økt arbeidsbyrde og økonomiske konsekvenser, men forslaget er samtidig av stor dyrevernmessig betydning.

Paragraf 37 bokstav e og f om velferdsstatus og vannparametere medfører økt arbeidsbyrde.

Paragraf 39 om tetthet antas å kunne bidra til forsvarlig velferd og økt produksjon gjennom det funksjonelle kravet om at tetthet skal tilpasses vannkvalitet m.m., og gjennom den øvre tetthetsgrensen som foreslås. Denne bestemmelsen antas derfor ikke å medføre økonomisk tap.

Vedrørende paragraf 53 første ledd, vises det til merknadene til § 17 om utprøving.

De forskriftskravene som antas å påføre næringsutøverne størst kostnader er samtidig viktige for å sikre fiskevelferden, og anses nødvendig for å realisere mål i stortingsmeldingen.

Mattilsynet har ikke forsøkt å tallfeste kostnadene, men vurderer disse å være forsvarlige ut fra en avveining mellom hensynet til dyrevern og økonomiske hensyn.

Mattilsynet ber om innspill på eventuelle behov for overgangstid utover det som ligger inne i forslaget.

I praksis vil trolig utarbeidelse av forskriften føre til mer tilsyn, veiledning og vedtak innenfor fiskeholdet.

5.3 Endringer hjemlet i matloven

Økonomiske og administrative konsekvenser av foreslåtte endringer av bestemmelser hjemlet i matloven vil i stor grad være sammenfallende med endringer hjemlet i oppdretsloven. Dette gjelder særlig § 7 om beredskapsplan, § 36 om driftsplan og brakklegging § 37 om journalføring, § 38 om rapportering og melding, § 54 og § 55 om journalføring og melding ved produksjon av bløtdyr, krepsdyr og pigghuder, jf punkt 5.1.

For akvakulturanlegg med produksjon av laks og regnbueørret innebærer forslaget til driftsforskrift hovedsakelig en videreføring av dagens rettstilstand på helseområdet. For denne type virksomhet er det § 7 om beredskapsplan som er vesentlig nytt. Krav om beredskapsplan forventes å kunne bidra til å redusere økonomiske tap ved akutt utbrudd av sykdom etc.

Når det gjelder § 9 om hygiene er det ikke lenger krav om at driftsopplegg skal være godkjent av Mattilsynet dersom det skal tas ut kjønnsprodukter fra akvakulturdyr. Absolutt krav til tildekking av produksjonsenheter er også fjernet.

For akvakulturanlegg med produksjon av marin fisk vil forskriften innebære en faktisk endring i rettstilstanden på noen områder. Dette skyldes som nevnt at gjeldende regelverk ikke har vært håndhevet like strengt for anlegg med marin fisk som for anadrom fisk. § 7 om beredskapsplan er nytt for denne typen anlegg. I tillegg vil håndheving av § 36 om driftsplan og brakklegging for mange virksomheter innebære en endring i forhold til dagens praksis. Krav om regelmessig brakklegging vil for en del virksomheter medføre økte driftsutgifter. Erfaringer fra produksjon av laks og regnbueørret tilsier at dette kan forventes å bli veid opp av økonomiske fordeler som følge av positiv effekt på helsetilstanden. Krav om godkjenning av driftsplaner for akvakulturanlegg med marin fisk i sjø vil få administrative konsekvenser også for Mattilsynet ved at det blir flere driftsplaner som skal vurderes. I tillegg vil Mattilsynet få økt arbeidsmengde ved eventuelle avslag på søknader om godkjenning av driftsplan.

Med hilsen

Joakim Lystad
administrerende direktør

Stein Ivar Ormsettrø
direktør for helse og hygiene

Vedlegg:
Høringsinstanser
Forskrift xxxx om drift av akvakulturanlegg (driftsforskriften)
Merknader til driftsforskriften
Forslag til forskrift om endring av forskrifter
Merknader til forslag til forskrift om endring av forskrifter.